

Standpunt CMHF sector Defensie & GOV|MHB inzake Wet op defensiegereedheid

Den Haag, 3 juli 2025

We leven in bijzondere tijden. Om die reden zien we gelukkig dat de aandacht voor de gereedheid en inzetbaarheid van Defensie hoog op de agenda staat. Defensie moet er staan als het nodig is. In de veelgebruikte ‘grijze zone’, het schemergebied tussen vrede en oorlog, moet Defensie in korte tijd de militaire paraatheid verhogen. Dit vereist het uitbreiden van capaciteiten, meer oefenen en trainen, en meer verplaatsingen van materieel. De huidige wetgeving, gericht op vrede of oorlog voorziet daar niet helemaal in. Bijzondere tijden vragen dan ook om bijzondere maatregelen.

De Wet op defensiegereedheid (Wodg) stelt Defensie meer in staat om noodzakelijke activiteiten in de toekomst uit te voeren. Voor meer vergaande vrijstellingen en ontheffingen is nu specifieke goedkeuring van betrokken ministers en de Tweede Kamer nodig. De Wodg stelt Defensie meer in staat om noodzakelijke activiteiten in de toekomst uit te voeren. Wanneer we spreken over de bijzondere positie van de militair, gaat het niet alleen om de positie in vredes- of oorlogstijd, maar ook die eerdergenoemde ‘grijze’ zone. Het is dan ook begrijpelijk dat in de Wodg gekeken wordt naar die bijzondere positie. Maar de bijzondere positie komt samen met een bijzondere verantwoordelijkheid voor diegene die gaat over de inzet van de militair. Juist op dat aspect hebben we wel een aantal specifieke zorgen in deze wet die wij hiermee willen adresseren.

Wij denken dat er binnen huidige wet- en regelgeving al aanzienlijke mogelijkheden zijn om met het oog op bijzondere omstandigheden noodzakelijke maatregelen te nemen ten behoeve van de inzetbaarheid van de krijgsmacht. Binnen de bestaande wetgeving zijn er middels normering voldoende waarborgen in het kader van de bijzondere positie van de militair. Een normenkader met betrekking tot de personele aspecten zien wij niet voldoende terugkeren in de Wodg.

Een voorbeeld hiervan zien we met name terugkeren in het voorstel voor het wijzigen van artikel 1b van de Wet Ambtenaren Defensie, hoofdstuk 7.3 in het voorlopig ontwerp van de WODG, en paragraaf 5.4 van de memorie van toelichting gevolgen Defensiepersoneel) waarbij vergaande bevoegdheden worden toegekend aan de Minister van Defensie rondom de rechtspositie van het militair- en burgerpersoneel. Het betreft de volgende passage in het voorlopig ontwerp:

“Artikel 1b komt te luiden: Artikel 1b Voor zover dit met het oog op de goede uitvoering van de operationele taken van de krijgsmacht noodzakelijk is, kan Onze Minister afwijken van hetgeen bij of krachtens deze wet is bepaald:

- a. in buitengewone omstandigheden;
- b. indien naar het oordeel van Onze Minister een goede voortgang van de gereedstelling van de krijgsmacht dit noodzakelijk maakt.”

Wij vinden dat hier veel duidelijker benoemd moet zijn onder welke omstandigheden de minister deze bevoegdheid heeft, en hoe hier ook genormeerd kan worden. Met name op het aspect hoe de minister tot het oordeel komt dat de goede voortgang van de gereedstelling van de krijgsmacht in het geding is.

Een tweede voorbeeld hiervan zien we terugkomen in het voorstel om de Wet Ambtenaren Defensie te voorzien van een aanvullend wetsartikel rondom het monitoren van gezondheidsgegevens in het kader van gereedstelling (art. 12 hbis). Dit nieuwe artikel maakt onvoldoende duidelijk wie toegang heeft tot deze gegevens, en of er eventuele rechtspositionele consequenties zijn wanneer blijkt op basis van dit artikel dat een militair niet inzetbaar of beperkt is.

De CMHF acht het van het groot belang dat de krijgsmacht in staat wordt gesteld om zich voor te bereiden op scenario's waar we dertig jaar lang niet meer, of onvoldoende, over nagedacht hebben. Aangezien we binnen een democratische rechtstaat opereren is het ook van belang dat we dat doen met adequate wet- en regelgeving. Wet- en regelgeving op voorziet ook in een bepaalde mate van *checks and balances*. In het geval van de Wodg zien wij onvoldoende *checks and balances*, die we bijvoorbeeld wel terugzien in de Wet Ambtenaren Defensie. Wij zouden dan ook graag zien dat er in de Wodg voldoende waarborgen komen, dat verdient het militair- en burgerpersoneel.